

des Rois ; et il n'en est pas même fait mention dans les livres des Paralipomènes, de sorte que ces temps-là nous sont très-peu connus. Le style de ce prophète est très-serré et très-concisé ; il change souvent de personne, et il passe précipitamment d'un temps à un autre et d'une matière à une autre, sans liaison et sans transition. Saint Jérôme dit que le style d'Osée est composé et sententieux : *Osée commaticus est, et quasi per sententias loquens.* Souvent il parle, pour ainsi dire, à demi-mot, et laisse beaucoup à supposer

IN OSEE Commentarium.

Auctore Calmet (1).

CAPUT PRIMUM.

1. Verbum Domini, quod factum est ad Osée filium Beeri, in diebus Oziae, Joathan, Achaz, Ezechia, regum Iuda : et in diebus Jeroboam filii Joas regis Israel.

2. Primum loquendi Domino in Osee : et dixit Dominus ad Osée : Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum : quia fornicabatur tu a Domino.

3. Et abiit, et accepit Gomer filiam Debhetaim : et concepit, et peperit ei filium.

4. Et dixit Dominus ad eum : Voca nomen ejus, Jezrahel, quoniam adiuc modicum, et visitabo sanguinem Jezrahel super dominum Iehu, et quiescere faciam regnum domus Israel.

5. Et in illa die conteram arcum Israel in valle Jezrahel.

6. Et concepit adhuc, et peperit filium : et dixit ei : Voca nomen ejus, Absque Misericordia : quia non addam ultra misericordi domui Israel, sed obliviscar eorum.

7. Et domui Iuda miseror, et salvabo eos domino Deo suo : et non salvabo eos in arcu et gladio, et in bello, et in equis, et in equitibus.

8. Et ablaetavim eam, quae erat Absque Misericordia. Et concepit, et peperit filium.

9. Et dixit : Voca nomen ejus, Non populus meus : quia vos non populus meus, et ego non ero vester.

10. Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quae sine mensurā est, et non numerabatur. Et erit in loco ubi dicetur eis : Non populus meus : dicetur eis : Filii Dei viventis.

11. Et congregabuntur filii Iuda et filii Israel patriter : et poneni subimet caput unum, et ascendenter de terrā : quia magnus dies Jezrahel.

(1) Vid. Calmeti vitam, vol. 5 *Scriptura sacra*, col. 807-808.

à ses paroles. Il laisse quelquefois le sens suspendu, et des périodes qui paraissent imparfaites. On y remarque des traits vifs et hardis, et des comparaisons très-belles ; mais il en abandonne quelquefois l'application et la suite, ce qui empêche qu'on n'en voie toute la beauté, et le rapport qu'elles ont avec la matière qu'il traite. Les principes que nous venons d'établir pourront contribuer à déclarer l'obscurité qui dérobe des mystères renfermés sous le voile de la lettre.

CHAPITRE PREMIER.

1. Paroles du Seigneur, adressées à Osée, fils de Beeri, sous les règnes d'Ozias, de Joathan, d'Achaz et d'Ezechia, rois de Juda, et sous le règne de Jéroboam, fils de Joas, roi d'Israël.

2. Lorsque le Seigneur commence à parler à Osée, il lui dit : Allez, prenez pour votre femme une prostituée, et ayez d'elle des enfants de prostitution ; car la terre quittera le Seigneur, en s'abandonnant à la prostitution.

3. Et il alla et prit pour sa femme Gomer, fille de Debhetaim, qui concubuit, et lui enfanta un fils.

4. Et le Seigneur dit à Osée : Appelle l'enfant qui vous est né, Jezrahel, parce que dans peu de temps je vengerai le sang de Jezrahel sur la maison de Jéhu ; et je ferai cesser le règne de la maison d'Israël.

5. En ce jour-là, je briserai l'arc d'Israël dans la valle de Jezrahel.

6. Gomer ayant concubit encore, enfanta une fille ; et le Seigneur dit à Osée : Appelle-la Sans-Miséricorde ; parce qu'à l'avance je ne serai plus touché de miséricorde pour la maison d'Israël, et je les effacerai de ma mémoire.

7. Mais j'aurai compassion de la maison de Juda, et les sauverai par le Seigneur leur Dieu ; et non par l'arc, ni par l'épée, ni par les combats, ni par les chevaux, ni par les cavaliers.

8. Gomer sevrira sa fille appelée Sans-Miséricorde ; et elle concubit, et elle enfanta un fils.

9. Et le Seigneur dit à Osée : Appelle cet enfant Non-mon-peuple ; parce que vous n'êtes plus mon peuple ; et que je ne serai plus votre Dieu.

10. Et le nombre des enfants d'Israël sera comme la sable de la mer, qui ne peut ni se mesurer, ni se compter : et au lieu où on leur a dit : Vous n'êtes plus mon peuple, on leur dira : Vous êtes les enfants de Dieu vivant.

11. Et les enfants de Juda et les enfants d'Israël se réuniront ensemble : ils s'établiront un même chef ; et ils monteront de la terre, parce que le jour de Jezrahel est grand.

VERS. 1 (1). — AD OSÉE FILIUM BEERI, IN DIEBUS OZIE, JOATHAN, ACHAZ, EZECHIEL, REGUM IUDA, ET IN DIEBIS

(1) VERBUM DOMINI, QUOD FACTUM EST AD IOSEEM. Hujus prophetae quanta sit obscuritas, Augustinus breviter subindicit, lib. 48 de Civitate, cap. 28, cum sit : Hosce igitur propheta, quanto profundi quidem loquiur, tam operiosus penetratur. Et Hieronym., in Proemio comment. ejusdem : Si in explanationibus inquit, omnium prophetarum, sancti Spiritus indigenitus adventu, ut cuius instinctu scripti sunt, illius revelatione panduntur, etc., quanto magis in explanatione Hoscea prophete orandum est Dominus, et cum Petro dicendum : Edidisse nobis parabolam istam : prorsum enim obscuritate voluminis, in fine testorum ipse, qui scripsit : Quis sapient, et intelligens, et cognovet ea ? Sed audiendis tanquam est, et orandum Dominus, ut ait Hieronym. Ipsi enim, qui ad hominum utilitatem in inspiratione prophetie, disponitibatur quoque ad hominum utilitatem ita per indiguum ministrum aperire.

Ita igitur incitat : Verbum Domini, etc. Quoniammodum in progressu prophetice sepius illud rejugant prophete : *Hoc dicit Dominus : Ita initio dicens : Verbum Domini, quod factum est, etc.*, ut auctoritate verbis suis conciliet, magisve morenatur audirent, dum vident non prophetam verba esse, quae audirent, sed Dei, ita etiam Paulus, Galat. 4 : *Pavidis apostolis non ab hominibus, neque per hominem, sed per Christum Iustum, et Deum Patrem;* et ibid. : *Nostri enim ceteri fratres, fratres, Evangelium, quod evangelizamus est a me :* quia non est secundum hominem, neque enim ego ab homine acceperit illud, neque dixi, sed per revelationem Iusti Christi ; et 2 Cor. ult. : *An experientiam quaeritis eis, qui in me loquuntur Christus ? Ex quod prophetarum more videmus, non esse hanc principiū aut ab Iesu, aut ab alio quoquam addita, sed ab ipsi prophetis, ut idem, et auctoritate suis dictis adjungente : sicut non illi, sed ipsi scripserunt in ipso contextu : Hoc dicit Dominus.*

Ceterum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : *Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii Hamos ; sapient omnis vocant prophetiam suam : quia omnia suis locis explicabuntur. Hoc loqui sat dixisse, verbum, generale vocabulum esse, et recte poni, sive latu sive, quod propter tantum variis verbis hoc efficeret solent. Modo enim dicitur : Verbum Domini, quod factum est ad Hoséum ; modo : Visio Isiae filii H*

quibus illa fudit, pro solemni prophetarum more, qui ut oracula suorum veritatem adstruant, temporum adscriptiones addunt, ut vaticinorum diti ante latorum fides cum ipso rerum eventu collata certior appareat. Degebat non in regno quidem Juda, sed Israels; at cùm utriusque regni futuras vices prænuntiaverit, regum pariter utriusque nomina exprimit. Jeroboamus, de quo hic, aliis est à rege, qui decem tribus à domo Davidis sejuxit; est autem filius Joas, qui annis uno et quadraginta, ab anno 5179, usque ad 5220, regnavit. Veteres manuscripti codicis Latinus in capite hujus libri narrant, apud Hebraeos sententiarius discrimen esse quod priores quatuor versiculos, iuxta illos, vel quod primū, juxta Bibliorum nostrorum distributionem, ab aliis enim tribus Esdræ, qui inter minores prophetas sub Malachie nomine duodecim est, aliis vero persuasum est, quod et probabilissimum reputamus, prophetarum singulos volumini oracularorum suorum titulus adjeccisse.

Vers. 2. — PRINCIPUM LOQUENDI DOMINO IN OSEE, eam Dominus verba facere coepit ad Osee, at, etc., vel ex nonnullis: Cùm Dominus manifestum se facere coepit, Osee allocutus est, et at. Ac si Osee prima-

tia, et gubernatio significatur, vocatur *Elohim*. Cùm eius natura præstantissima, omnisq[ue] mutationis exp[er]iencia, nec non ad benefaciendū propensa ostendatur, dicitur *Iehovah*.

Tropologia sive moralis sensus.

Illiū verò, tam in hoc prophetā, quām in ceteris considera, quoniam domi latet, nec verbū ad populum facient, donec verbum Domini ad eos fiat. Hoc fecit illiū, qui fuit plus quam propheta. Legimus enim Lyc. 4: *Puer autem crescebat, et confortabatur spiritu; et erat in deserto usque in diem ostensionis stie ad Israel*, hoc est: Latet orationē, vitaq[ue] aspiratō deditus, donec verbum Domini ad eum feret Iehu. Ut nesciunt ērederē Israëlitū indicatiōne sua imaginē, illique magis sentirent ultiōnis mox exigēdā severitatem, jussit Deus Osce ducere uxorem, que palam meretriciabatur, mandatōve insuper, ut nasciūt ex eā liberis mystica darentur nomina, quibus et furorum sumū extremit̄ jam fnes attigisse, et ultiōne in populū jam innimine, demonstraretur. Neque tunc primō factum est, ut propriez̄ destinarētūt tanquam imago eorum, que Israēlī mānebant. Scip̄e Deus dedit signa et oracula viva atque spirantia, sive in hominib[us], sive in ipsis corū actis gestisque, quibus futuros populi sui eventus presagierant, Isaías exutus vestibus pedibus nudus incedens, eo emblemate captivitatem Iuda designabat, Iasi. 20; servitūtē populi sub Chaldais Jeremias, onerata catenis et jugo cervice, depingit, Jerem. 27. Ezechiel in idem latus centum quinquaginta diebus cubat, et pane fœdūt vescitur, Ezech. 4, ut obsidūs Hierosolymae mala describat.

Connubium Osee cum meretricē adeō turpe et novum interpretibus plurimis visum est (t), ut inducere sibi in animū non poterint veram h[ab]itum historiam narrari; sed omnia per parabolā dicta accepert. Ex illis quidam suspiciunt, Osee ducta à se uxori nomen meretricē adjeccisse, ut mentem Iudeorum rētovititate excitaret. Repūrūt alii pro-

(1) Hieronym. hic, Abenezra, Kimchi, Jun., Pol., Hacspan., ali⁹ apud Theodoret., Harmo, Istidor., Val., Figer., Burgens, etc.

sit inter prophetas, ut ante illum nemo fuerit; vel saltem prior ipso sit inter prophetas, qui sub regibus hic narratis divino allogio digni habiti fuere. Fernunt enim Isaías, Joel, Amos, Abdias, et Jonas etatis ejusdem fuisse ac Osee, qui dū, et sub pluribus regibus vixit. Satis constat, primum esse omnium, qui oracularorum suorum volumina ad nos transmisserint.

SUME TIBI EXOREM FORNICATIONEM, ET FAC TIBI RIBES FORNICATIONEM. Hebreus : Accipe tibi uxorem fornicationem, et natos fornicationem. Ductio mulierem prostitutum in uxorem, natosq[ue] è meretricio ipsius liberos in domum tuam admittit. Seu potius: Some tibi mulierem, quae meretrice fuerit, eamque coniungit adsciscit, natosq[ue] ex hoc coniugio tuo liberos ale. Meretricum deseruit mulier statim ac prophetę nupsit: natique deinde ex eā liberi, legitimi erant et nihil labis è præterito matris flagito refrehant. Dum nomina imponit hominibus et rebus, minus spectat Scriptura ea que actū sunt, quām ea que anteā fuerunt. Virgam Mosis, etiam in angue conversam, virgam tamen semper appellat, Exod. 7, 12; et surdos claudos dicit eos, qui Jesu Christi beneficio jam convalescerunt, 2 Matth. 11, 5, et Joan. 9, 17. Mulier hæc meretrix typus erat Samariae. Permisit sese illiā ethnicis superstitionibus, legitimum virum deserens alienos in complexum admiserat, totamque se criminis dederat. Utraque Scriptura pagina exhibet similes phrasēs, que desertā à populo Dei fidem sub nomine meretriciū et adulterii traducunt Num. 13, 59; Jud. 2, 17; et 1 Par. 5. Ut inculcenter indecē Israëlitū indicatiōne sua imaginē, illique magis sentirent ultiōnis mox exigēdā severitatem, jussit Deus Osce ducere uxorem, que palam meretriciabatur, mandatōve insuper, ut nasciūt ex eā liberis mystica darentur nomina, quibus et furorum sumū extremit̄ jam fnes attigisse, et ultiōne in populū jam innimine, demonstraretur. Neque tunc primō factum est, ut propriez̄ destinarētūt tanquam imago eorum, que Israēlī mānebant. Scip̄e Deus dedit signa et oracula viva atque spirantia, sive in hominib[us], sive in ipsis corū actis gestisque, quibus futuros populi sui eventus presagierant, Isaías exutus vestibus pedibus nudus incedens, eo emblemate captivitatem Iuda designabat, Iasi. 20; servitūtē populi sub Chaldais Jeremias, onerata catenis et jugo cervice, depingit, Jerem. 27. Ezechiel in idem latus centum quinquaginta diebus cubat, et pane fœdūt vescitur, Ezech. 4, ut obsidūs Hierosolymae mala describat.

phetam explicasse tantummodo populo ea que per se sit: arcus Iehu confringetur in valle Jezrahelis, quod ibi à Sellum Zacharias neci tradendus sit, 4 Reg. 15, 10, 11. Regem hunc apud Jezrahelē cecidisse, nupsiā alibi Scriptura docet.

VERS. 6. — Voca nomen eius ABSQUE MISERICORDIA. Hebreus : Lo Rachmah, id est, cuius nemo miseretur. Septuaginta in vetustis quibusdam codicibus: Que non diligitur. Post ultionem de domo Iehu exactam potissimum in Jezrahelē, et in peccata commissorum ibi criminum, Deus punitur se sine misericordia universum Samaritæ regnum denuntiat. Intra mina verba mea non sistent; non solis verbis ultionem denuntiabo: nisi resipuerit nullus misericordia erga vos locus supererit, criminum vestrum mensura jam tandem expleta. Nomen tibi est: Absque misericordia. Equidem post obitum Jeroboami II, regnum Israëlis ad mala extrema redactum est. Zacharias ejus successor regnum temuit duodecim annis turbidum, agitatum, ac denique ipse gladio Sellum interfactus cecidit, 4 Reg. 15, 10, et seq. Sellum nonnisi uno mense regnauit neci tradidit a Manahem, qui Phul regi Assyriæ vicitur fuit. Successit huic Phaceia, quem Phacee post biennium sustulit. Sub hoc regē prima Israëlis capitivitas configit, cùm Thelaphiphalaras in captivitatem abduxisset tribus illas, que Galilæam, Gabatiidem, et terram Nephthali tenebant, Ibid., v. 29. Excepti illū Osee, regum Israëlis ultimus. A morte Jeroboami II, usque ad exitum regni Israëlis, anni duo et sexaginta fluerunt. Deinceps regnum Israëlitū nunquam revixit, et quicunque ex Israëlitū è captivitate remeārunt, non nisi sub communī Iudeorum appellatione recessi sunt: manseruntque subjecti regno Juda, et in unam cum Iudeis gentem coauerunt.

VERS. 7. — DOMINI JUDA MISEREOR. Ab Assyriis regnum Israëlis hoc defendam. Thelaphiphalaras et Salmanasar, qui decem tribus egerunt capitavas, intactum regnum Iuda reliquerunt. Semnacribi, qui armorum suorum felicitas superbias, et copiarum multitudine fretus in Hierosolymam movit, exercitu totō spoliatus, nudus, et solus lugere coactus fuit. Divino prorsis miraculo Judas servatus fuit, atque protectus non in arcu, et gladio, et in bello, et in equis, et in equitibus. Unius noctis silentio angelus Domini necavit centum octoginta quinque milia Assyriorum, 4 Reg. 19, 35. Neque solum è capitivitate redit Judas, sed et totum ejus imperium ita deinceps floruit, ut nunquam ante: celebre pariter ejus nomen per orbem universum increbat, denique totū illius in Messia expletū fuerunt.

Vers. 9. — Voca nomen eius: NOY POPULUS MEUS. Hebreus Lo' Ammi. Rejeci vos tanquam alienos, ad me non pertinentes, quos ego non euro. Ex eo tempore regnum Israëlitū externū domesticisque malis adeō affectum fuit, ut desertum prorsus et neglectum à Deo videtur. Toto diuturna capiuitatis spatio, decem tribus permixte inter ceteras nationes manṣere, nullo exteriore patrocinio Dei signo distinctæ. At

regnum Iuda diu post eversionem imperii Israelitici perseveravit : et quo tempore illius exilium maxime sevicerat, numquid carui proprieatis, novisque subinde nec obscuris argumentis curari res suas a Deo didicit. Fuerunt illi Ezechiel, Daniel, Mardochaeus, aliquique prophetae in rebus afflictis solatorem et tutelam.

Vers. 10. — ERIT NUMERUS FILIORUM ISRAEL QUASI ARENA MARIS. Quia populus iste Israelis, civium numero plurimum augendus, cui abrogato veteri nomine, Non populus meus vos, alterum imponendum sit, Filii Dei viventis ? Alius est utique ab illo, quem hic appellat. Ab his misericordia, et, Non populus meus vos ; aliis, inquam, ac Israel iste dispergendas, extorris agendus, et in servitum trahendus. Propheta mens alium Israelem spectabat, hujus successorem ; nempe Ecclesiam christianam, coalescentem et gentibus despiciens olim, exscrutaris, omni prorsus miseratione indignis, et a sanctis federe exclusis, Rom. 19, 23, 26. Ita sententiam Iacobus Apostolus et Patres explicant. Que tamen non prohibet, quin Israelite, quis febrant mina descripta versiculis superloribus, in pristinam gratiam tandem verissime redierint, restituti in dignitate populi Dei post redditum est caputitate : constat enim redire illos ab exilio, et post redditum Omnipotens misericordiam sibi promeruisse, divini cultus studio et pietate. De redditu filiorum in patriam, aliud argumentum suppeditant ea que hic statim subduntur.

Vers. 11. — PONENT SIBIM CAPUT USUM. Jesus CAPUT II.

1. Dicte fratribus vestris : Populus meus : et sorori vestre : Misericordiam consecuta.

2. Judicate matrem vestram , judicato : quoniam ipsa non uxor mea, et ego non vir eus : auferat fornicationes suas à facie sua et adulteria sua de medio uerum suorum :

3. Ne forte expoliem eam nudam, et statum eam secundum diem nativitatis sue : et ponam eam quasi solitudinem, et statuam eam velut terram inviam, et interficiam eam siti.

4. Et filiorum illius non miserebor, quoniam filii fornicationum sunt :

5. Quia fornicata est mater eorum, confusa est quae concepit eos : quia dixit : Vadam post amatores meos, qui dant panes milii, et aquas meas, lanam meam et linum meum, oleum meum et potum meum.

6. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam macebit : et semitas suas non invieni.

7. Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos : et queret eos, et non inveniet, et dicit : Vadam et revertar ad virum meum priorem : quia benedicti erat tunc magis quam nunc.

8. Et haec nescivit , quia ego dedi ei frumentum, et vinum, et oleum : et argutum multiplicavi ei, et aurum, que fecerunt Baal.

9. Idecirco convertatur, et sumam frumentum meum in tempore suo, et vinum meum in tempore suo : et

Christus effectus est caput et rex Ecclesie, que ex Iuda et Israele, ex Iudeis et genibus constat. Potissimum hoc et primum Osee propositum est, primusque loci huius sensus ; simili autem et illud agnoscendum est, post permissionem Cyro facultatem Hebreis dominum redeundi, convolasse statim non Iudam modo et Benjamini, verum etiam ex Israeli ceterorum tribum plures ad signa Zorobabelis primum, deinde Esdras et Nehemias, ut illi ducibus in Palæstina redirent. Restituti verò in patriam, nulla ulterius fuit regnum et tribum discretio ; cœnوبis omnibus in eundem regem et imperium. Juvat hic recolare sententiam S. Hieronymi in Osee lib. 3 : Propheta sic multa post secula de adventu Christi et vocacione gentium cœlentur, ut praesens tempus non negligant; ne concionem ob aliud convocationem non docere de his quae instant, sed de incertis ac futuris ludere videantur.

QUA MAGNES DIES JERZAHEL. Post malam qua imminebat domui Iehu, ob res crudeliter et iniquè gestas in valle Jerzahel, post excidium regni Samaria designati nomine Jerzaheli, quae ubi erat diuonis illius celeberrima, tunc quæ prædicti, implebuntur. Familia Iehu extinguitur, regnum decem tribuum cadet, Israelia redigentur in captivitatem, antequam novam cum illis pacem componant. Reddi poset Hiero: Cum magus dies Jerzahel venerit; vel : Licit dies Jerzahel magnus sit et terribilis, adhuc tame vaticinii meis fides constabit.

CHAPITRE II.

1. Dites à vos frères : Vous êtes mon peuple ; et à votre sœur : Vous avez reçu miséricorde.

2. Elevéz-vous contre votre mère : condamnez ses exées, parce qu'elle n'est plus mon épouse et que je ne suis plus son époux. Qu'elle ôte ses fornications de son visage, et du milieu de son sein :

3. Peux que je ne la dépouille, et que je ne l'expose aussi nue qu'elle était au jour de sa naissance ; que je ne la réduise en un désert, que je ne la change en une terre sans chemin, et que je ne la fasse mourir de soif.

4. Et je n'aurai point pitié de ses enfants , parce que ce sont des enfants de prostitution :

5. Parce que leur mère s'est prostituée ; celle qui les a conçus a été déshonorée, et qu'elle a dit : J'rai après mes amants qui me donnent mon pain, mon eau, ma laine , mon lin, mon huile et ma boisson.

6. C'est pourquoi je vais lui fermer le chemin avec une haie d'épines ; je le fermerai avec des monteaux de pierres, et elle ne pourra retrouver ses scatiers.

7. Et elle poursuivra ses amants, et elle ne pourra les atteindre ; elle les cherchera, et ne les trouvera point ; et elle dira : J'rai et je retrouverai mon premier époux, parce que j'étais alors plus heureuse que je ne le suis maintenant.

8. Et elle n'a pas su que c'était moi qui lui avait donné le blé, le vin, l'huile, l'argent et l'or en abondance, dont elle a fait des sacrifices à Baal.

9. C'est pourquoi je changerai maintenant de conduite à son égard ; je reprendrai mon blé et mon vin, quand le temps en sera venu ; et je délivrerai ma laine et mon lin, qui servaient à couvrir son ignominie.

libero lanam meam et linum meum , que operiebant ignominiam ejus.

10. Et nunc revelabo stultitiam ejus in oculis amatorum ejus : et vir non eruet eam de manu mea.

11. Et cessare faciam omne gaudium ejus, solemnitas ejus nomenem ejus, sabbatum ejus, et omnia festa tempora ejus.

12. Et corrumpan vineam ejus, et sicum ejus, de quibus dixi : Mercedes haec mea sunt, quas dederunt mihi amatores mei : et ponam eam in salutem, et comedet eam bestia agric.

13. Et visitabo super eam dies Baalim, quibus accedebat incensum, et ornabatur in ante sua et mortali suo, et ibat post amatores suos, et mel oblivisceretur, dicit Dominus.

14. Propter hoc, ecce ego lacrabo eam : et ducam eam in soliditudinem, et loquar ad cor ejus.

15. Et dabo ei vintiores ejus ex eodem loco, et vallem Achor ad apertandum spem : et canet ibi iuxta dies juvenilia sua, et iuxta dies ascensionis sua de terra Egypti.

16. Et erit in die illa, at Dominus : vocabit me : Vir meus : et non vocabit me ultra , Baal.

17. Et auferam nomina Baalim de ore ejus, et non recordabor ultra nomini corum.

18. Et percutteram cum eis pedus in die illa cum bestia agric, et cum uoluco coeli, et cum reptili terra : et arcum, et gladium, et bellum conteram de terra : et dormire eos faciam fiducialiter.

19. Et sponsabo te mihi in semperium : et sponsabo te mihi in justitia et iudicio, et in misericordia, et in miserationibus.

20. Et sponsabo te mihi in fide : et scies quia ego Dominus.

21. Et erit in die illa : Exaudiām, dicit Dominus, exaudiām cœlos, et illi exaudiāt terram.

22. Et terra exaudiēt triticum, et vinum, et oleum : et haec exaudiēt Jerzahel.

23. Et seminabo eam mihi in terra, et misericordia ejus que fuit absque misericordia.

24. Et dicam Non populo meo : Populus meus es tu : et ipse dicit : Deus meus es tu.

COMMENTARIUM.

Vers. 1. — DICITE FRATRIBUS VESTRIS : POPULUS MEUS. Jungenda sunt haec cum capite superiori. Post magnam illam diem Jerzaheli, quæ reprobare populum decem tribum , hostium manibus permisum, viuis sum ; moveri pietatem meam erga illos sensi. Demutaveram Israeli : Non populus meus vos ; et Samaria : Non uxor mea ; illum rejevi, hanc repudavi. Nunc verò , o Jude populus meus, cave ne deinceps fratres tuos decem tribum appelles, Non populus meus vos , aut Samaria, Misericordiam non consecutam. Novis jam nominibus utere. Israel populus meus est, et Samaria uxor charissima : Misericordiam consecuta.

Vers. 2. — JUDICATE MATERM VESTRAM... QONAM

10. Je découvrira maintenant sa folie aux yeux de ceux qui l'aimaient ; et il n'y aura point d'homme qui puise la tirer de ma main.

11. Je ferai cesser tous ses cantiques de joie, ses jours solennels , ses nouvelles lunes , son sabbat , et toutes ses fêtes.

12. Je détruirai toutes les vignes et les figuiers dont elle a dit : C'est la ma récompense, que m'ont donnée ceux qui m'aimaient ; je la détruirai en un bûs abandonné aux bêtes sauvages, qui la dévoreront.

13. Je me vengerai sur elle des jours qu'a consacrés à Baal, lorsqu'elle brûlait de l'encens en son honneur, qu'elle se parait de ses pendants d'oreilles et de son collier précieux ; qu'elle allait après ses amants , et qu'elle me mettait en oubli, dit le Seigneur.

14. Après cela néanmoins, je l'attrirerai doucement à moi ; je la mènerai dans la solitude , et je lui parlerai au cœur.

15. Je lui donnerai des vignerons du même lieu , la vallée d'Achor, pour lui ouvrir une entrée à l'espérance ; et elle chantera là des cantiques , comme au jour de sa jeunesse , et comme au temps où elle sortit de l'Egypte.

16. Ce sera alors , dit le Seigneur, qu'elle m'appellera : Mon époux ; et qu'elle ne m'appellera plus Baal.

17. Et j'ôterai de sa bouche le nom de Baal, et elle souviendra plus de ce nom.

18. Je ferai aussi en ce temps-là que les bêtes sauvages , les oiseaux du ciel , et les animaux qui rampent sur la terre , auront alliance avec eux ; je briserai l'arc et l'épée ; je ferai cesser les combats et je les ferai dormir dans une entière assurance.

19. Alors je vous rendrai mon épouse pour jamais ; vous rendrai mon épouse par la justice et l'équité, par la compassion et la miséricorde.

20. Je vous rendrai mon épouse par une inviolable fidélité ; et vous saurez que c'est moi qui suis le Seigneur.

21. En ce temps-là, j'exaucerai , dit le Seigneur, j'exaucerai les cieux et ils exauceront la terre.

22. Et la terre exaucera le ble, le vin et l'huile ; et le ble, le vin et l'huile exauceront Jerzahel.

23. Je ferai germer pour moi la semence dans la terre ; et je serai touché de miséricorde pour celle qui s'appelait Sans-Miséricorde.

24. Je dirai à celles qui appelaient Non-mon-peuple : Vous êtes mon peuple ; et il me dira : Vous êtes mon Dieu.

COMMENTARIUM.

IPSA NON UXOR MEA. Popule Iuda, accusa matrem tuam, diem illi dico ; prebe to adversarium Hierosolymæ, que, me deserto , alienos secuta est. Versiculus 11, ubi Deus commissurum se dicit, ut cessent festa, nomenie, sabbata, et solemnia, et vers. 15, ubi promittit, redditurum se illis vineas vallis Achor, quæ erat in valle Jerichonitis, et in tribu Benjamini, haec, inquam, omnia sati mihi persuadent, sermonem hic esse de Hierosolymâ , quæ depingitur hic, et in Ezechiele 25 sub imagine uxoris infidelis. Commode etiam accipiuntur haec de tota Hebraeorum gente, in hanc sententiam : Populi Israelis et Juda, vos judices appello, quæ justè ego de matre vestre querar, de integrat hæc vinea , Isai. 5, cuius colenda causa nullis

pepercit laboribus, quae diligentie meae inertiam redidit. Postremus capituli superioris versiculos interpretationem huic faveat.

AUVERAT FORNICATIONES SUAS A FACIE SUA, ET ADULTERIA SUA DE MEDIO UBERUM SCORUM. Septuaginta : Auforam fornicationem ejus à facie mēd et adulteriam ejus de medio uberum illius. Seu potius : A facie mea subducat meretricium suum ; ne videam os ejus ad impudentiam et licentiam quae criminis ejus indicia sunt : aperiitissima, compositum, ne alienos viros ultriū amplectatur (1).

VERS. 4. — SECUNDUM DIEM NATIVITATIS SUE ; in eodem nempe statu, in quo tunc erat, cùm in lucem hanc edita est ; tune scilicet, cùm illam humi jacentem, sanguine fedatam, neglectam, et auxilio carentem reperi (2). Is erat Hebreorum status in Egypto, cùm superstitionibus ethniciis fedati, ad humilem servorum conditionem proiecti, omni spe nudati jacerent.

POSAM EAM QUASI SOLITUDEM, ne fiat, ut terra illa promissionis, quam melius et lactis torrentes rigant, redigatur in statum tristum regiomum diris devotorum, quas solis nescit adiut, incole fugient, queque culturam non patiuntur. Vel : Ne forte mater tua, gens haec semper rebellis, cō tandem deveniat, ut deserta et destituta commodis omnibus videnta squelet.

VERS. 4. — FILIORUM ILLIUS NON MISEREBOR : QUONIAM FILIUM FORNICATIONE SUNT. Si matrem imitantur, parem cum illa ponam sibi metuant. Nullā in illos pietate me tangi patiar, ut olim erga Israelitas in desertu afflicti me passus sum : tune enim parentes punivi, filii perperci; nunc verò eodem exitio matrem et filios observam. Hieron. 29, 21.

VERS. 5. — CONFUSA EST QUA CONCEPIT EOS, probro et ignominia suffusa est, vel turpia commisit, quibus ignominiam sibi et contemptum creavit. Jun. Tremel. Piscat. Drus. Riv.

YADAM POST AMATORES MEOS. Convertam me ad exterias gentes, carumque patrocinium et fodera milii conciliabo, cultum et religionem adsciscam, Judeanum gentem exhibet hic propheta sub virso meretricis imagine. Vide Ezech. 16, 15, 16, 52, 55.

VERS. 6. — SEPIM VIAM TUAM SPINIS. Septuag., sudibus. Ne in infami commercio pergas vel invitam te cogam; aggeres opponam insuperabiles; disces multiplici argumento, quanta sit idolorum tuorum imbecillitas, quām invalida sint gentes, in quibus spem collocasti. Haec denique hostes tulit longè infestissimi sunt; nec te nisi contempnuo prosequentur. Cogoris denique pedem ab errore revocare, ut ad me redeas. Accidit non raro ut misericordis erga nos Numinis clementia sit, ubi nostra consilia frustra cadunt, dirisque nos malis affliguntur. Tunc enim fit ut ea,

(1) *Uhera*, frequenter pro amore usurpantur. Prov. 5, 19. *Ubera ejus inebrieat te*; et 7, 18. *Veni, inebriemur uberibus*; Ezech. 25, 5 : *Ibi subacta sunt ubera earam*, etc.

(2) Ezech. 16, 6 : *Transiens per te, vidi te conculari in sanguine tuo*. Vide Theodoret.

que maximè diligimus, abjicientes, ad vera et sincera bona convertamur (1).

VERS. 8. — QÜE FFERENT BAAL ; ex quo idola Baalis confavere. Hunc sensum offert Hebreus (3). Seu potius : Aurum hoc et argentum in cultum minimum, in sacra profana, in aras et statuas crogavil.

VERS. 9. — SUMAM FRUMENTUM MEUM IN TEMPORE SECO. Medicus est, qui arguto id subducit, quo morbus alter. Id agit Deus, ut populus intelligat, se esse hominum illius omnium arbitrum, ad nutum summum illa admirare genti, que largiorum ea dantem minus agnoverat, ut qui ex copia datorum non senserant, sentiant ex penuria, inquit S. Hieronymus. Boni haec auctor Deus in tempore suo, quo tempore certissimum aleham spem missis uberrime. Acerbisimum agricola supplicium est ubi is messes perire videat et ipso tempore, quo unus metendi labor superesse videtur.

LIBERABO LANAM MEAM. Bona, quibus illa abitur, in libertatem dabo, ut deinceps ea flagitis suis servire non cogit. Creatas res, que invite servient sceleri, denique liberatum iri servitute corruptionis, doceat Apostolus, Rom. 8, 21 : *Ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis*.

VERS. 10. — REVELABO STULTITIAM EJUS IN OCULIS AMATORUM EJUS. Veri potest : *Retegam turpitudinem ejus*, probra, flagitia ; *Septuag.*, *impunitatem ejus*. Hebreia vox *nabata*, quae hic redditur *stultitia*, non raro flagitiū significat, veluti Schemi in Dianam, Gen. 24, 1, quællæ virginitalis nota parentis, Deut. 21, 22, Cabatarum, qui vim Levitæ adolescentes inferre conabantur, Judic. 19, 23, 21; 20, 6, 10, Achabi et Sedeciae pseudoprophetarum, quos Babylonis rex ob adulteria igne damnavit, Jer. 29, 21.

VERS. 11. — CESSARE FACIAM SOLEMNITATEM EJUS. Frequentes, ut olim, splendidique cohortes, divina solemnia celebratur, in templo Hierosolymitanum minime conspicuerint. Id totu[m] Babylonica captivitatis tempore omnino contigit (4).

VERS. 13. — ORNAMENTA IN AURE SUA, ET MONILI SUA. Prima in Hebreo vox *nast* turpum significat, Ezech. 16, 12, vel annulatum = nare pendente, perforata nare, ut apud nos, aures solent, altera turquo prætiosum, vel omnino mundum muliebrem. Vide Bochart de Animal. sacr., part. 2, lib. 5, c. 8.

(1) Hieron. hic : *Providentia Dei sep̄ nobis accidit mala, ne habeamus ea qua cupimus, et variis op̄ressis calamitatibus hujus seculi ac miseriis, ad Dei servitutem redire cogamus*.

(2) VERS. 7. — *Et sequitur AMATORES SUOS*. Volet sequi.

ET NON APPREHENDET EOS. Nemo eam curabit.

DICET, YADAM ET REVERTAR AD VIRUM MEUM PRÆREM. Simile consilium, vide Lucae, 15, 13.

(3) Argentum et aurum fecerunt in Baal. Vide Ezech. 16, 17, 18.

(4) VERS. 12. — ET PONAM EAM IN SALICH יְהוָה ; at 70, ut Hieronymus nota, legerunt יְהוָה, εἰ γεγράπτη, in testimonium. Vides quām vetus sit scribendi varietas. Lectio quād non ultimā melior est, ut indicat sequentia.

Et comedet eam bestiam agri, Abductis aliò hominibus vacante terra. (Grotius.)

VERS. 14. — EGO LACTABO EAM, ET DUCAM... IN SOLITUDINEM. Severissimè multatam, coactamque errorem suum agnosceré, palam non reducam, ne proprio afflictatur, neque pro meritis obiugabo : illum leviter clam reducam, illique, ut conserveram, blandiar. Vel : Oliviam ibo, lenibus verbis convenientiam, in solitudinem ducam, eamque nullo teste consolabor ; denique : Patris illam è sedibus abraham, atque in alienas regiones ducam, quod commodius illa vocem meam audiat, veteres ego amicatas cum illa concilium, eamque à presentibus met inimicis revocebo.

Septuaginta : *Seducam eam, et ducam in solitudinem, et loquar ad cor ejus*. Illam in errorem labi per captivitatem Babyloniam patiar, inquit Theodoretus, ubi arumnis obrutam, consolabor. Vel : Id eliciam, ut suæ illam spes fallant : in exilium trahetur, ibique illam visitabo et consolabor. Tunc denique ad Dominum reversi sunt Iuda, ubi hominum falsorumque Deorum opena nullam esse, durissimæ servitutis mala experti fuere.

VERS. 15. — DABO EI VINITORES EIJUS EX EODEM LOCO, ET VALLEM ACHOR AD APERIENDAM SPEM. Hebr. : *Dabo ei vineas ex eodem loco, et vallem Achor ad renovandum spem*. Vallum Achor proprie Jerichonum erat, ejusque fertilitatem tradunt Scriptura, Isa. 65, 10, et profani, Joseph., lib. 4, de Bello, c. 27; Plin., lib. 15, c. 4; Tacit., lib. 5, Hist., qui Jerichonum agrum eum amoenissimum considerat. Populo pollicetur Deus futurum, ut in pristinam hæreditatem ipsum revocet, et vallum Achor fertiliissimum et pulcherrimum illi restituit. Septuaginta : *Et dabo ei substantias suas ibidem, et vallem Achor, ut aperiam intelligentiam ejus*. Theodoretus : *Ut aperiam patientiam, seu expectationem ejus*. Eadem rem prædictissima videat Isaías 63, 10 : *Vallis Achor erit in cibile armentorum, populo meo, qui reguissent me*.

CANET IBI JESTA DIES JVENTUTIS SUE. Hæreditate suā gaudebit, veluti cum primū illius possessionem adiit, ex Egypto in Palestinem venient. Septuag. : *Hamilabitur ibi secundum dies adolescentis sue*. Melius Vulgata : *Canet* (Hebreus : respondet), illorum more qui alterius canunt, latetabit in valle Achor per vindemiam.

VERS. 16. — NON VOCABIT ME ULTRA, BAAL. Vox haec dominum meum, virum meum sonat ; atque imperium et auctoritatem illius, quoque quis loquitur, significat : quamobrem falsis etiam numinibus tribuitur. Ut innuat, quanto odio futurum sit ut Judea gens deorum superstitionem prosequatur, at Deus, Baali nomen ab illius sermone penitus proscriptum iri, ac nedum Baalim à nomine invocandum fore, sed vel ipsam illius sponsam à voce non usurpar, ut virum compellat ; neque enim jam dicit *Baal*, dominus meus, seu maritus meus, sed *Iachi*, vir meus, sponsus meus.

VERS. 17. — NON RECORDABITUR ULTRA NOMIS EORUM. Nemo in rebus etiam licetis o nomine utetur. Id omnino servaverunt Hebrei, quibus solleme erat,

nomes Baal propriis etiam appellacionibus excludere. Ita pro Miphibaal, Meribaal, Jerubaal, Isbaal, usurpabant Miphiboseth, Meriboseth, Jeruboseth, Isbosth, 1 Paralip. 8, 53 ; pro Baal posito *boseth*, quæ vox probrum, turpitudinem significat. Judea gens post captivitatem studiosæ stœ religiosis satis fuit, si cum ipsa, qualis erat ante captivitatem, comparetur.

VERS. 18. — PERCUTIAM CUM EIS FOEDUS... CUM BESTIA AGRI. Foedus cum populo jurejurando feriam, cuius in partem feras etiam et pecudes admittim. Haec populo non nocebunt, illius regiones non invadent, neque multum crescent. Istratus olim Deus militatus fuerat, immixtum se in Israhel feras noscasque bellus, Levit. 26, 22; Ezech. 14, 21; placatus promitti, illarum sevitiam sese lenitum, easne penitus ejecturum, Levit. 26, 6. Eo tempore, inquit Isaías 11, 6, 7 : *Habitabit lupus cum agno : et pardus cum hædo accubabit : vitulus leo et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur eodem in loco : simul requiescent catuli eorum : et leo quasi hæs comedet pænas. Et delecatibus infans ab ubere super formæ aspidis, etc.* Hoe porrè erit bestiarum foedus cum Deo. Quæ cum Hebrei apud se pœnit expletâ non videbunt, apud Christianos omnino contingunt, conversis feris gentibus, que cum olim leonum ursorumque sevitiam sequantur, mites cœi agni eveniente. Theodoret. hic.

VERS. 19. — SPONSARO TE MIHI... IN JUSTITIA, ET JUDICIO. UXORES à viris olim emebantur, datâ illis dote. Sponsa sue Deum justitiam, aequitatem, gratiam et misericordiam datis nomine largitur.

VERS. 20. — SPONSARO TE MIHI IN FIDE, quæ religioñis totius, omniumque virtutum basis et fundamentum est. Vel : *Eterno et immutabilis foedore te in sponsam ducam. Tuus aeternus ero, tu mea. Tu perfidiam, ego divortium dedicas. Hujus oraculi veritas in christiana Ecclesiâ solummodo expleta est ; quantumvis enim integrum Deo Iudei fidem, reversi caput, servaverint, grandium adeo promissionum majestati nunquam pares fuere*.

VERS. 21. — EXAUDIAM COLOS, etc. Elegans haec gradatio, quā uitur Deus, dum ipse exaudit celos nubes postulantes, ut ipse illis imbrisibus, quos in firmamenti concepiaculis continet, irrigantur ; nubes vero arietum humum exaudient ; terra vinum, triticum, oleum, quæ illius ope indigent, ut fructum ferant ; denique dum validus Jezrahel triticum, vinum et oleum invocat, ut illis implete : haec, inquam, gradatio mirifico describit concordiam, consensum atque conspirationem, quæ omnes universi partes simul conjungentur. Ferreum anenque deinceps colum post, et rore atque imbre pluet ; neque telus sole exusta humoris arboribus negabit : neque fructus ope matris, et homines necessariis vite alimento destituti, non languebunt. Hujus rei figura tantummodo post captivitatem exhibita est, res ipsa post Iesu Christi adventum prodit. Theodoret. hic.

VERS. 22. — ILAC EXAUDIEN JEZRAHEL. Vallis Jezrahel, exaudiens, etc. Elegans haec gradatio, quā uitur Deus, dum ipse exaudit celos nubes postulantes, ut ipse illis imbrisibus, quos in firmamenti concepiaculis continet, irrigantur ; nubes vero arietum humum exaudient ; terra vinum, triticum, oleum, quæ illius ope indigent, ut fructum ferant ; denique dum validus Jezrahel triticum, vinum et oleum invocat, ut illis implete : haec, inquam, gradatio mirifico describit concordiam, consensum atque conspirationem, quæ omnes universi partes simul conjungentur. Ferreum anenque deinceps colum post, et rore atque imbre pluet ; neque telus sole exusta humoris arboribus negabit : neque fructus ope matris, et homines necessariis vite alimento destituti, non languebunt. Hujus rei figura tantummodo post captivitatem exhibita est, res ipsa post Iesu Christi adventum prodit. Theodoret. hic.

rahel, totius Palestinae uberrima, postulabat, ut quemadmodum olim omnium honorum copia compleatur; neque irrita cadent vota. Septuaginta Complutenses: *Hoc exaudient Israel.* At Theodoreus et

CAPUT III.

4. Et dixit Dominus ad me: Adhuc vade, et diligere mulierem dilectam amico et adulteram: sicut diligenter filios Israhel, et ipsi respiciunt ad deos alienos, et diligunt vinaciam uarum.

2. Et fodi eam mihi quindecim argenteis, et coro hordei, et dimidio coro hordei.

3. Et dixi ad eam: Dies multis expectabis me: non fornicaberis, et non eris viro: sed et ego expectabo te.

4. Quia dies multis selebunt filii Israhel sine rege et sine principe, et sine sacrificio et sine altari, et sine ephod et sine theraphim.

5. Et post hanc revertentur filii Israhel, et querent Dominum Deum suum, et David regem suum: et pavebunt ad Dominum, et ad bonum ejus, in novissimo dierum.

Et hoc dicit dominus deus tuus: non eris viro: sed et tu: menses dimes nos.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — *DILIGE NULLERUM DILECTAM AMICO ET ADULTERAM* (1). Femina hæc alia est ab altera, quam propheta uxorem duxerat (2). Propter nullum perditionem Israhitarum, et diuinitum significat, quo Deus illam abiecurus erat: hanc hostibus derelinquebat, atque in captivitate rapi patiebatur. Altera reputata Iudeus spouse ac penitentis, nondum cum priore viro conciliata, neque flagitiis penitus merse, conditionem designata. Hæc populi status erat per Babyloniam captivitatem, vi avulsus ab illa, qua turpissime amata, in exilio vitam agit, aquæ a Deo et a profanis dies remotus; hos tamen discernit, quod illum adhuc amat Deus, eumque præstolari se ait, ut revera præstolatur, dum respicat.

Mulierem hanc Osce uxoris loco non ducit (3), sed illam se duetrum aliquo post tempore pollicetur. Neque omnes parabolæ partes urgenda sunt. Mulier Hebraicæ gentem, Deum propheta representat. Deus vir est, ab utrius perfidia lassitudine. Attamen propheta mulierem alienam inducit, cui pecuniam ijsse largitur, ut flagitiis abstineat, clam pollicitus deinde conjugum. Eadem vox, quæ fodere sonat etiam emere. Septuaginta: *Conduxi eam;* quindecim argenteos illi dedit, octo circiter nostri numismatis argenteos, et flagitiis absenseret: illam non duxit propheta, ut diximus, neque domum transtulit, sed sese præstolari jussit, atque interim pudice vivere.

Cono hordei, et modio cono noix. Hebreus Chomer hordei, et letice hordei. Ceterum capiatis pita ducentas nonaginta et octo, cum dimidiâ, semi sextario, octava pinta parte, et aliquantum amplius. Letice dimidiâ erat chomer, quoniam capiatis pinta centum et quadraginta novem; semi sextarium, octavam pinta partem, et aliquantum amplius. Septuaginta: *Gomer hordei, et nebel vini.* Gomer decimam solimodo epice partem, seu pinta circiter tres continet; nebel pinta octoginta et septem, et dimidiâ, semi sextarium, ditas ducentas cubicas, et aliquantum amplius. Si hanc duntaxi pecuniam atque hoc hordeum feminæ huius doctri Osce, donis nomine, vilissimum certè feminam fuisse necessum est, cum tam parva emeretur. Hoc porrò imagine ostendere voluit Deus, quoniam vita esset ac despecta conditio, que Hebrei devenierunt, ex ea mox reducendi. Cate-

DILIGENT VINACIA UARUM, uvas aarentes et succo

(1) Septuag., amantem mala. Hebr. significare potest matrem sive concubinam.

(2) Osee 4, 3. Rufinus, Theodosius, Rhabra camdon esse putant. At S. Hieronymus, Theodoreus, S. Cyrillos Alexandrinus, et plerique interpretari dissentunt.

(3) Hieron., Theod., Albert, Hugo, Lyr., Castor, et ceteri.

Romana editio legunt, ut Hebreus et Vulgata: *Exaudiens Israhel.* Nomen hoc pro universa regione et Hebraeorum gente usurpatur.

CHAPITRE III.

1. Le Seigneur me dit : Allez encore, et ayez une femme chérie d'un ami, et d'autre, comme le Seigneur aime les enfants d'Israhel, pendant qu'ils mettent leur confiance en des dieux étrangers, et qu'il aille le mare du val.

2. J'achetai donc à cette femme quinze pièces d'argent, et une mesure et demie d'or.

3. Alors je lui dis : Vous n'attendez pendant plusieurs jours, vous ne vous abstenez pas à personne, vous n'épouseriez point un autre mari; et je vous attendrai aussi moi-même.

4. C'est l'état où les enfants d'Israhel seront pendant longtemps ; sans roi, sans prince, sans sacrifice, sans autel, sans épôde, sans théraphe.

5. Et après cela les enfants d'Israhel reviendront, et ils chercheront le Seigneur leur Dieu, et David leur roi ; et dans les derniers jours, ils recevront, avec une frénésie respectueuse, le Seigneur, et les grâces qu'il doit leur faire.

NON FORNICAERIS, ET NON ERIS VINO (1). Non ait :

(1) Habuit quidam apud se prophetæ uxorum adulterorum, non tanquam sorti sociam, aut ita tractatam familiariter, sed mollieri; ut sponsa solet à viro suscipi, in ejus consuetudine et amplexum venit. Quare habuit separatum à maritali conclave, uno à communis mensis; et eo fortasse consolati hordei cum dimidiâ prebuti, et argenteis triginta, ut ex illis sit ad singulos annos, quos scorsum a viro quasi virtus traduceret, alimenta sibi superiori vendi generi antemerita conciceret. Quid porrè virtus lac, et subructus cibus signifcat, tunc dicimus, cum symbolum, et typum ad rem in eo significatum accommodamus.

NON FORNICAERIS, ET NON ERIS VINO. Sic adulteria in Osee domum, atque conjugium venerat, ut temen regue amplexus, aut toro, aut mulieribus sponsæ de lecis fringetur; faciebat illa vivandi ratio severa, magis quam matrimonii natura postulabat, ut angustè conclusa sub sposi custodia, non se uterque impune, atque intervegunda in consueta turpitudinis genera laxaret. Illud, non eris viro, ad Oseam novam conjugem, et ad alijs amatores, quibus assuerat prius, referri potest. Si ad Oseam referas, hic est sensus sati symboli institutum, et sensum accommodatum. Vives qui em apud me, nonne uxori te meo mihi pretio dicaveris; sed ita vives perinde, atque si viri non haberes. Neque enim a me aliquid accipies alii nisi claustrum, atque custodiam, quæ te liberet pro tua voluntate vagari non sinat, et cibum parcum, et durum, qualsis est illæ, qui ex herede subigitur. Ceterum sedebit in uulnus, quasi vidua, donec te nuptiale in modum mutuæ, et liberalius amplectatur. Et hæc mihi sententia potior est. Que etiam placuit Hieronymo, Haymoni, Alberto et Rhabra, hæc aliam sententiam de qua mox, nou omnino resonant.

Alli virum illum intelligent, culis honorum adulterando lassit, et à quo cum libello repudiâ diuissa est; aut certè amatores alios, quorum se libidini prostruit, ut quibus dictæ omnino esse abstinentiam, id est, non jam amplius adulterandum. Tunc enim adulteria censabitur, quæ post repudium, secundum desirii maritum, ad priorem reversa, quoniam amatorum obsequitor intemperante. Ita potuit illi, quos pro altera expositione produntur; et illi prætereat, qui viro admittit alteri; et hi sunt Septuaginta, Paquim, et Valentinus. Et sanè ita admittit: nam licet in exilio Babylonico, ubi haec sponsa dū expectavit sponsum, ejus gerat typum Oseas, istola colerit, ut docet Jeremias, cap. 16, tamen post exilium, quando iam cum sonno Deo

rum mos emendi uxores passim in Scriptura legitur. Satis compertum est, quanti stererint Jacobi Lia et Rachel, Davidi Michol. Apud Orientales, nostra adhuc aetate, seu Turca sive Christiani, omnes uxorem emere conditioni et generi suo parem. Emunitur vero plerumque, quin vel sponsi virum, seu vir sponsa viderit; atque alter alterum nonni ex aliorum narratione cognoscit. Neque sponsa voluntas exploratur. Pecunia, quæ sponsa emitur, partem parentes sibi servant; partem ornamenti filii impendunt. Illi addit maritus dotem, quæ plerumque dimidium pretii est, quo uxorem emit. Notum erat Romanis quadrangulum connubii genus per coemptiōnem. Vide Brisson, de Formulis Roman.

VERS. 5. — *DIES MULTOS EXPECTABIS ME*, antequam tunc uxorem ducam. Sponsalia dū ante nuptias firmabantur; et eandem debet sponsa fidem sponsa, quoniam nupta; flagitia sponsa seu adulteria puniebant; et quoniam propterea propheta feminam hanc monet.

NON FORNICAERIS, ET NON ERIS VINO (1). Non ait :

(1) Tunc utriusque significatio. *SINE ALTARI, ET SINE EPHOD, ET SINE THERAPHIM.* Hebreus nunc habet: *Abusus statu;* et *abuseps Ephod,* et *abuseps Theraphim.* At Septuaginta (2) aliique cum S. Hieronymo legunt : *Sine altari;* que quidem familiari atque conjugietae vixit Hierosolymæ, ubi Deus sum sibi domicilium paraverat, istola non cotuit, nisi spati brevi Machabæorum tempore, idque non sponte, quoniam ab Aniochi dominata bocloco coacta. Sed, ut dixi, expposito prior poterit mihi est, et magis, ut opinor, ad capitulum illum.

Hie porro notatus dicens modus, quo Hebrei in re conjugiæ frequentius intulerunt. Cum enim significare volunt aliquam huiusmodi alteri, aut aliquos voluntatis de lecis fringetur; faciebat illa vivandi ratio severa, magis quam matrimonii natura postulabat, ut angustè conclusa sub sposi custodia, non se uterque impune, atque intervegunda in consueta turpitudinis genera laxaret. Illud, non eris viro, ad Oseam novam conjugem, et ad alijs amatores, quibus assuerat prius, referri potest. Si ad Oseam referas, hic est sensus sati symboli institutum, et sensum accommodatum. Vives qui em apud me, nonne uxori te meo mihi pretio dicaveris; sed ita vives perinde, atque si viri non haberes. Neque enim a me aliquid accipies alii nisi claustrum, atque custodiam, quæ te liberet pro tua voluntate vagari non sinat, et cibum parcum, et durum, qualsis est illæ, qui ex herede subigitur. Ceterum sedebit in uulnus, quasi vidua, donec te nuptiale in modum mutuæ, et liberalius amplectatur. Et hæc mihi sententia potior est. Que etiam placuit Hieronymo, Haymoni, Alberto et Rhabra, hæc aliam sententiam de qua mox, nou omnino resonant.

Alli virum illum intelligent, culis honorum adulterando lassit, et à quo cum libello repudiâ diuissa est; aut certè amatores alios, quorum se libidini prostruit, ut quibus dictæ omnino esse abstinentiam, id est, non jam amplius adulterandum. Tunc enim adulteria censabitur, quæ post repudium, secundum desirii maritum, ad priorem reversa, quoniam amatorum obsequitor intemperante. Ita potuit illi, quos pro altera expositione produntur; et illi prætereat, qui viro admittit alteri; et hi sunt Septuaginta, Paquim, et Valentinus. Et sanè ita admittit: nam licet in exilio Babylonico, ubi haec sponsa dū expectavit sponsum, ejus gerat typum Oseas, istola colerit, ut docet Jeremias, cap. 16, tamen post exilium, quando iam cum sonno Deo

ALLI VIRUM INTELLIGENT, culis honorum adulterando lassit, et à quo cum libello repudiâ diuissa est; aut certè amatores alios, quorum se libidini prostruit, ut quibus dictæ omnino esse abstinentiam, id est, non jam amplius adulterandum. Tunc enim adulteria censabitur, quæ post repudium, secundum desirii maritum, ad priorem reversa, quoniam amatorum obsequitor intemperante. Ita potuit illi, quos pro altera expositione produntur; et illi prætereat, qui viro admittit alteri; et hi sunt Septuaginta, Paquim, et Valentinus. Et sanè ita admittit: nam licet in exilio Babylonico, ubi haec sponsa dū expectavit sponsum, ejus gerat typum Oseas, istola colerit, ut docet Jeremias, cap. 16, tamen post exilium, quando iam cum sonno Deo

(1) Ha. pp. 55, 56. Origen.; Philocal., cap. 4; Hieron., hic; Cyril., Albert., Hugo, Dion., Lyr., Rhabra, etc.

(2) Cum S. Hieronymus nullas hic afferat variis lectiones, putandum est, Aquilam, Symmachum et Theodosium cum Septuaginta concassisse. Eodem modo legunt Syrus et Arabi.

lectio probabilius est. Ephod solemne era^t pontificie vestis genus, cum gemma Rationalis, Urim et Thummim; quorum ope pontifex responsa consulentes dabant. Pro Theraphim, Septuaginta hic intellexerat Urim et Thummim; et pro Ephod, sacerdotum. Putat etiam S. Hieronymus, Theraphim hic probabilius sum posse pro Cherubim, ceterisque tabernaculi ornamenti. Certant alii (1), statuas, quas hic fert Ilebrae, Theraphim significare idolatriam, falsa oracula. Diu carituri erant Hebrei sacrificio ephod, veræ religionis exercitio; simulacris et Theraphim, scilicet idolatria. Statuas et idola distinguere videtur ab oraculis et imaginibus, quas ethnici prodigiosas esse, et deorum domicilio sacras existimabant. Rapere ad se demonia, et omnes spiritum immundum, inquit Tertullianus diabolus, per consecrationis obligamentum. In simulacris præstò sunt atque habitant suis. At Gracor et Hieronymi explicatio magis placet, de vere religiosis instrumentis et exercitio. Quale vero supplicium Israelitis erat, idolis carere, cum ipsis iis

(1) Vatab., Drus., Munst., Rivet., Level., Menoch., Tir., Lyr., etc.

CAPUT IV.

4. Audite verbum Domini, filii Israel, quia judicium Domini cum habitatoribus terra: non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra.

2. Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furum, et adulterium inundaverunt: et sanguis sanguinem tetigit.

3. Proprius hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestiâ agri, et in volucre coli: sed et pisces maris congregabuntur.

4. Veritatem uniusquisque non judicit, et non arguit vir: populū enim tuus, sicut hi qui contradicunt sacerdoti.

5. Et corruis hodi, et corrue etiam propheta tecum: nocti tacere feci matrem tuam.

6. Contineat populus meus, eò quod non habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: et oblitus es legis Dei tui, obliviscar filiorum tuorum et ego.

7. Secundum multitudinem eorum, sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo.

8. Peccata populi mei comedent, et ad iniuriantem eorum sublevabunt animas eorum.

9. Et erit sicut populus, sic sacerdos: et visitabo super eum vias ejus, et cogitationes ejus reddam ei.

10. Et comedent, et non saturabunt: fornicati sunt, et non cessaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.

11. Fornicatio, et vinum et ebrietas auferunt cor.

12. Populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus ejus annuntiavit ei: spiritus enim fornicationis decepit eos, et fornicati sunt a Deo suo.

13. Super capita montium sacrificabant, et super olles accendeant thymiana, subi^t querunt, et

privados propheta minitetur? Nonne pars felicitatis illud ipsum habendum fuerat? Sacris tamen carete, atque à numinibus sui consuetudine removeri, genus quoddam erat anathematis ac divortii, gravissima denique omnium calamitas. Huc feruntur omnia Osee verba, nimurum ut malum hoc luculentissime sentient.

VERS. 5. — Post haec, revertentur è capitulo, ad Dominum convertentur, et sub Davidice familiæ imperio, in unum coalescent; gentis duce Zorobabele, nobilissima stirpis surculo. Hæc tame conuersio, hic redditus, ac familiæ Davidice famulatus imago sunt alterius è diuturniori caputitate regni, ac longè nobilioris conversionis, tunc futura, cum ad Jesum Christum, verum Davidis heredem Hebrei accesserint, Rom. 4, 26. Vide Hieron. hic. Reversa Israëlitæ tribus nunquam deinde familiæ Davidice penitus ottemperaverunt, cum Davidice gens pristina jura, regnumque avitum nunquam recuperarunt. Unicus verusque oraculi finis, Christus fuit. Breve et imperfектum Zorobabelis in Iudeos imperium alterius longè absolutissimi imago fuit.

CHAPITRE IV.

4. Ecoutez la parole du Seigneur, enfants d'Israël: car le Seigneur va entrer en jugement avec les habitants de la terre; parce qu'il n'y a point de vérité, qu'il n'y a point de miséricorde, qu'il n'y a point de connaissance de Dieu sur la terre.

2. Les outrages, le mensonge, l'homicide, le larcin et l'adultére, s'y sont répandus comme un déuge; et l'on y a commis meurtres sur meurtres.

3. C'est pourquoi la terre sera désolée; et tous ceux qui y habitent tomberont dans la langueur, jusqu'aux bœufs de la campagne et aux oiseaux du ciel; et les poissons mêmes de la mer seront enveloppés dans cette ruine.

4. Toutefois que personne ne reprendre, et que lui ne soit blâmé; car votre peuple est comme ceux qui se réservent contre les prêtres.

5. C'est pourquoi vous périrez aujourd'hui, et vos propriétés periront avec vous: au milieu de la nuit il réduira votre mère au silence.

6. Mon peuple s'est trouvé sans parole, parce qu'il a été destitué de science. Comme vous avez rejeté la science, je vous rejeterai des fonctions de mon sacerdoce; et comme vous avez oublié la loi de votre Dieu, l'oublierai aussi vos enfants.

7. Ils ont multiplié leurs péchés, à proportion qu'ils se sont multipliés eux-mêmes; je changerai leur gloire en ignominie.

8. Ils se nourrissent des victimes offertes pour les péchés de mon peuple, et se sustentent de leurs hosties expiatoires.

9. Aussi le prêtre sera comme le peuple; je me vengerai sur lui du dérèglement de ses œuvres; et je lui rendrai ce que ses pensées ont inspiré.

10. Ils mangeront, et ils ne seront point rassasiés; ils sont tombés dans la fornication, et ils ne se sont point mis en peine de s'en retirer; parce qu'ils ont abandonné le Seigneur et répudié sa loi.

11. La fornication, le vin et l'enivrement leur ont fait perdre le sens.

12. Mon peuple a consulté un morceau de bois, et des verges de bois lui ont prédit l'avvenir; car l'esprit de fornication les a trompés; et ils se sont prostitués en quittant leur Dieu.

13. Ils sacrifieront sur le sommet des montagnes; et ils brûleront de l'encens sur les collines, sous les chênes, sous les peupliers, sous les terebinthes, lorsqu' l'ombre leur en était agréable; c'est pourquoi

populum, et terebinthum, quia bona erat umbra ejus: id est fornicabuntur filiae vestre, et sponsæ vestre adultere erunt.

14. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatas, et super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabuntur, et cum effeminiis sacrificabunt: et populus non intelligens vapulabit.

15. Si fornicariis tu, Israel, non delinquat saltem Iuda: et nolite ingredi in Galgalà, et ne ascendetis in Bethaven: neque juraveritis: Vivit Domini.

16. Quoniam sicut vacca lascivias declinavit Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine.

17. Particeps idolorum Ephraim: dimittit eum.

18. Separatum est convivium eorum: fornicationes fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores eorum.

19. Ligavit eum spiritus in aliis suis, et confundenter à sacrificiis suis.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — JUDICIUM DOMINI (Domini) cum habitatoribus terra. Israëlitæ decem tribuum dicunt (1). Hos præsumit alloquitur toto hoc capite, Ilebrae: *Lies, disceptatio, Dominus est cum habitatoriis terra.*

NON EST VERITAS, ET NON EST MISERICORDIA, ET NON EST SCIENTIA DEI. Nulla est in communione constitutio sinceritas aut fides; nulla in verbis veritas: perit erga pauperes misericordia, et erga eos, quos natura et religio proximos facit, nullo penitus amore, elemosia, pietate afficiuntur: avari sunt, impidi, inhumani, inexorabiles, duri: nullus humanitatis leges verentur. Postremum hoc scelus inter catena perseguunt propheta; caderique iterum probarat vers. 6, 11, 14. Ceteri prophetæ passim populi ignorantium arguunt, canique ceu gravissiman regni pestem omniumque Israëlitæ calamitatem fontem accusant. Populus meus me non cognoverunt, ait Dominus, Jerom. 9, 5, 8, lingua eorum dolorem locuta est. Et Isaï, 5, 3: *Captivus ducus est populus meus, quia non habuit scientiam.* Quam vero? salutis nimurum et rerum religionis, quarum notitia necessaria aeternitati est, quam Deus a populo, ac presertim à ministris postulat. Hos certè miseris, si vel hanc ignorent, vel ceteros docere negligant! Va populo, si ignorantiam amet, aut Pastorum instituta respues seu spernat!

VI. Dicunt enim percutere in manu, pro percuteare manum: occidere in anima, id est, occidere animam. *Sanguis* in Scripturā significat 1º homicidium, per metonymiam, quæ objectum ponitur pro actu; putat sanguis, pro effusione sanguinis, indequè extenditur per catachesin ad quavis vim, fraudem et injuriam proximi illatum: haec enim viam sternit ad homicidium, eupsus est, quasi inchoatio: unde prohibetur quinto Decalogi precepto, *Non occides.* 2º Significat omnem contaminationem, pollutionem et immunidem: sanguis enim effusus omnia contaminat, polluit, cruentat et fodat. 3º Per synecdochem significat quolibet scelus: quia enim maximum scelus in proximum est homicidium, hinc ab utroque famosi, sumit denominatio, ut quodlibet aliud faciat à pari vel simili vocetur sanguis. Hisce omnibus motu hic accipitur.

Primo, ergo Vatabl. exponit, *sanguis sanguinem tetiat;* id est, *cades* cades fuit continua, vel *cades* vos filles se prostitueront et vos femmes seront adulteres.

14. Et je ne punirai point vos filles de leur prostitution, ni vos femmes de leurs adultères; parce que vous vivez vous-mêmes avec des prostituées, et que vous sacrificez avec des effemines: c'est ainsi que ce peuple, qui est sans intelligence, sera châtié.

15. Si vous vous abandonnez à la fornication, ô que Juda au moins ne tombe pas dans le péché. N'allez point à Galgalà; ne montez point Béthaven; et ne dites point: Vive le Seigneur!

16. Car Israël s'est détourné du Seigneur, comme une genise indocile; le Seigneur aussi le fera paître avec un agneau dans une large campagne.

17. Ephraim a pris ses idoles pour son partage abandonnez-le.

18. Ses festins sont séparés des vôtres: il s'est plongé dans la fornication: ceux qui doivent le protégeront ont pris plaisir à le couvrir d'ignominie.

19. Un tourbillon l'a emporté comme lié sur ses ailes, et ses sacrifices le courriront de confusion.